

بازتابان

نشریه‌ای درباره شناخت، مغز و رفتار

دوره سوم، پاییز (۱۳۸۷)، شماره ۹

صاحب امتیاز و مدیرمسئول: محسن ارجمند

سر دبیر: حبیب‌الله قاسم‌زاده

زیر نظر هیئت تحریریه

مسئول اجرایی: منصوره رجب‌لو

طراحی جلد: فاطمه پاشاخانلو

مسئول هنری و صفحه‌آرا: فاطمه نویدی

مسئول فروش و اشتراک: حسین افشار

بها: ۲۵۰۰ تومان

شمارگان: ۱۱۰۰

چاپ: چاپ زیبا: کیلومتر ۱۴، جاده قدیم کرج، بلوار

گلستانک، کوچه نوری، پلاک ۱۴، تلفن: ۴-۴۴۱۹۷۱۶۳

دفتر نشریه و مرکز فروش:

تهران، بلوار کشاورز، بین خیابان

کارگر و ۱۶ آذر، پلاک ۳۲۲

تلفن: ۰۲-۸۸۹۷۷۰۰۲-۸۸۹۷۹۵۴۴

Email: baztabedanesh@yahoo.com

هیئت تحریریه

دکتر محمدرضا باطنی

زبان‌شناس
دانشگاه تهران

دکتر خسرو پارسا

جراح مغز و اعصاب

دکتر بیژن جهانگیری

فارماکولوژیست
دانشگاه علوم پزشکی تهران

دکتر احمد جلیلی

روان‌پزشک
دانشگاه علوم پزشکی تهران

حسین حسین‌خانی

نویسنده و ناشر

دکتر محمدرضا زرین‌دست

فارماکولوژیست
دانشگاه علوم پزشکی تهران

دکتر ونداد شریفی

روان‌پزشک
دانشگاه علوم پزشکی تهران

غلامحسین صدری‌افشار

نویسنده و مترجم

دکتر اصلاان ضرابی

روان‌پزشک

دکتر جمال‌عابدی

روان‌شناس
دانشگاه کالیفرنیا، دیویس

دکتر محمود عبادیان

استاد فلسفه و ادبیات
دانشگاه علامه طباطبائی

دکتر حسن عشایری

روان‌پزشک
دانشگاه علوم پزشکی ایران

دکتر رامین مجتبابی

روان‌شناس و روان‌پزشک
دانشگاه جانز هاپ‌کینز

دکتر آذرخش مگری

روان‌پزشک
دانشگاه علوم پزشکی تهران

دکتر غلامرضا میرسپاسی

روان‌پزشک
دانشگاه علوم پزشکی تهران

دکتر عبدالرحمن نجیل رحیم

نورولوژیست
دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی

دکتر تورج نسیرنوری

جراح مغز و اعصاب

دکتر رضانیلی پور

زبان‌شناس
دانشگاه علوم بهزیستی و توان‌بخشی

فهرست:

- سخن سردبیر ۳
حبیب‌الله قاسم‌زاده
- گامی بزرگ در شناخت حافظه ۶
خسرو پارسا
- هم‌زبان شدن با شمپانزه ۸
محمدرضا باطنی
- مبانی عصب‌شناسی تشخیص و نامیدن مقوله‌های معنایی متفاوت: دیدگاه داماسیو ۱۸
سیما شیرازی
- از د بدن تا دانستن (مباحثه‌ای مجازی با راما چاندران) ۲۷
عبدالرحمن نجل رحیم (رحمان نجل)
- عاطفه و شناخت ۳۲
جوزف پ. فورگاس / ترجمه و تلخیص: سپیده راجزی اصفهانی
- درمان ترس‌های مرضی ۴۰
اکرم خمسه
- آیا آسیب مغزی به انواع گوناگونی از اختلال‌های توجّه می‌انجامد؟ ۵۳
د اسمیت / ترجمه افسانه آموزگار
- پرسش و پاسخ (قسمت دوم) ۵۵
جوزف لدو / ترجمه حبیب‌الله قاسم‌زاده
- معرفی کتاب: آگاهی / سوزان بلک مور / ترجمه رضا رضائی ۶۰
- معرفی کتاب: هنر تحقیق علمی / و. ا. ب. بوریج / ترجمه محمدتقی فرامرزی ۶۱
- فهرست سال دوم ۶۳

سخن سردبیر

شناختی و رفتاری، باید در این فرایند تعیین کنیم. لشلی در سال ۱۸۹۰ در ویرجینیای غربی (آمریکا) متولد شد. در سن پانزده سالگی وارد دانشگاه ویرجینیای غربی شد و رشتهٔ جانورشناسی را برگزید. بعد به دانشگاه جانز - هاپکینز رفت و زیر نظر جنینگز رسالهٔ دکترای خود را نوشت. در آن دانشگاه بود که با آدولف مایر^۷ روان‌پزشک مشهور، و واتسون^۸ روان‌شناس معروف و بنیان‌گذار رفتارگرایی آشنا شد. او مخصوصاً از واتسون تأثیر زیاد پذیرفت* و از جهت اهمیت دادن به روش‌شناسی تجربی و فرمول‌بندی یافته‌ها، به دیدگاه رفتارگرایی وفادار ماند. لشلی مدتی در دانشگاه‌های مینه‌سوتا و شیکاگو بود، اما بیست سال آخر استادی خود را در دانشگاه هاروارد گذراند (۱۹۵۵-۱۹۳۵). مدتی نیز سرپرست آزمایشگاه‌های زیست‌شناسی نخستی‌های مرکز در فلوریدا بود (۱۹۵۵-۱۹۴۲). او در سال ۱۹۵۸ درگذشت.

لشلی در زمینه‌های مختلفی دست به آزمایش و تحقیق زد. اما مهم‌ترین و پی‌گیرترین کار او دربارهٔ سازوکارهای مغز در ارتباط با گیرنده‌های حسی، و مبانی قشری فعالیت‌های حرکتی بود. بدین منظور، با ایجاد ضایعاتی در مغز موش، به سنجش رفتار حیوان می‌پرداخت. او

از زمان انتشار کتاب سازوکارهای مغز و هوش: بررسی کمی ضایعات مغز^۱ (۱۹۲۹) اثر کارل اسپنسر لشلی^۲، هشتاد سال می‌گذرد. در طی این مدت، اتفاقات بسیار مهمی افتاده است. از آن جمله، دانش مربوط به مغز و دستگاه عصبی، رشد حیرت‌انگیزی پیدا کرده است و علوم بین‌رشته‌ای جدیدی در این باره پا به عرصهٔ فعالیت گذاشته‌اند. اما این کتاب، به عنوان اثری کلاسیک، همچنان اهمیت خود را حفظ کرده است. راز این پایایی، بیش از آن‌چه به نتایج مستقیم و یا غیرمستقیم آزمایش‌های لشلی مربوط شود، به طرح مسئلهٔ یادگیری و هوش از جانب او، برمی‌گردد. لشلی در صد فراهم آوردن پاسخی در برابر سؤال بسیار مهم ارتباط بین مغز و رفتار بود، سؤالی که تقریباً همیشه برای دانشمندان مطرح بوده و متناسب با دانسته‌های موجود و میزان رشد تکنولوژی، پاسخ‌هایی را به خود اختصاص داده است. کلود برنارد^۳ معتقد بود که هیچ اندامی در بدن، جدا از اندام‌های دیگر نباید مورد بررسی قرار گیرد. او این تأکید را در سطح آناتومی نیز به‌جا می‌دانست. این تأکید بعدها در کارها و افکار نورولوژیست‌هایی مانند موناکو^۴ و هد^۵، به نحو بارزی نمود پیدا کرد. موناکو معتقد بود که آسیب وارده به قسمتی از مغز ممکن است در قسمت‌های دیگر مغز هم اختلال‌هایی ایجاد کند. هد نیز بر این عقیده بود که وقتی قسمتی از مغز دچار ضایعه می‌شود، مغز کارکرد جدیدی پیدا می‌کند - کارکرد آن، مساوی با کارکرد قبلی منهای کارکرد منطقهٔ آسیب‌دیده نخواهد بود. بدین ترتیب، نوعی دیدگاه کل‌گرایانه، که در واقع واکنشی در برابر نظریه‌های جای‌گزینی قبلی بود، بالیدن آغاز کرد. جایگاه لشلی را در علوم عصبی،

1. *Brain Mechanisms and Intelligence: A Quantitative Study of Injuries to the Brain* (1929).

2. Lashley, K.S. (1890-1958)

3. Bernard, C.

4. Monakow, C.von.

5. Head, H.

6. Jenings, H.S.

7. Meyer, A.

8. Watson, J.B.

* روند تعلیم و تعلم روند عجیبی است: لشلی از واتسون تأثیر می‌پذیرد. هب شاگرد لشلی بوده است. میلنر، نورویسیکولوژیست مشهور هم شاگرد هب (از رفتارگرایی تا نورویسیکولوژی)!